

Beslut

---

efter tillsyn av den fristående grundskolan
Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola i
Simrishamns kommun

Stiftelsen för Sophiaskolan
Österlens Waldorfskola
Rörum
272 95 Simrishamn

2011-06-27
1 (3)
Dnr 2011:2237

Tillsyn i den fristående grundskolan Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola

Helhetsbedömning och beslut

Skolinspektionens tillsyn fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Granskningen avser inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolan. Istället har en bedömning gjorts av i vilken utsträckning skolan, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i detta beslut grundas på de dokument som Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola och Simrishamns kommun skickat in, de verksamhetsredogörelser de lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten.

Skolverket genomförde en inspektion av Sophiaskolan den 14–15 december 2007. Vid denna inspektion konstaterade Skolverket att skolan inte hade några brister men att det fanns några områden som kunde förbättras. En del av dessa förbättringsområden kvarstår och verksamheten behöver bland annat fortfarande utveckla rutiner så att alla elever systematiskt tränas i att ha inflytande i undervisningen i alla ämnen. Skolan behöver också i likhet med vad som konstaterades vid 2007 års inspektion, mera systematiskt följa upp och sammanställa elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen och årskurser. Skolinspektionen vill påpeka att skollagen har sedan 2007 års inspektion har förändrats vad gäller kravet på att skolan ska upprätta en plan mot kränkande behandling.

Skolan är en Waldorfskola med egen läroplan, "vägen till frihet". Skolans rektor och lärare är även insatta i den nationella läroplanen Lpo 94. I mångt och mycket överensstämmer dessa båda läroplaner med varandra. Det finns en klar inriktning i skolans arbete att skolan har och ska närma sig kraven i Lpo 94 och detta gör att Skolinspektionen bedömer att skolan har goda förutsättningar att implementera den, från den 1 juli 2011, gällande läroplanen (Lgr 11). En skillnad mot vad som kommer att gälla i det nya regelverket är att Sophiaskolan idag inte sätter betyg på eleverna utan eleverna får omdömen i så kallade läsårsbrev i stället för betyg. Skolans elever i årskurs tre, fem och nio deltar i alla nationella prov och resultaten på dessa visar på att eleverna i årskurs nio når kravgränsen för godkänd i engelska, matematik, svenska och fysik läsåret 2009/2010. I

2011-06-27

2 (3)

Dnr 2011:2237

årskurs tre och fem finns enstaka elever som inte når kravgränsen i svenska och matematik.

Skolans kvalitetsarbete behöver utvecklas så att skolan blir bättre på att, på ett skolövergripande sätt, se till resultaten och utifrån dessa analysera och eventuellt förändra innehållet i undervisningen.

Elevernas delaktighet behöver också förbättras, detta gäller både i undervisningen och medverkan i planers upprättande. I nuläget skiljer det sig åt, beroende på vilken lärare eleverna har, hur mycket de får vara med om att kunna påverka undervisningens innehåll och redovisningsformer. Eleverna får inte heller möjlighet att delta i framtagandet av planen mot kränkande behandling som skolan är skyldig att upprätta.

Eleverna uppger att det mycket sällan finns konflikter på skolan och att om så sker agerar lärarna snabbt. Dock framkommer det att lärarna är olika noggranna med att se till att gällande ordningsregler efterlevs av eleverna.

Mot bakgrund av ovanstående konstaterande finner Skolinspektionen att det finns ett behov av att samtlig personal på skolan behöver förbättra sin samsyn inom ovanstående områden.

Slutligen framkommer under elevintervjuerna att det på skolan förekommer ett stort antal aktiviteter som inte helt bekostas av skolan. Rektor och lärare uppger dock att de bidrag som föräldrar ger för att finansiera aktiviteter av olika slag sker via föräldraföreningen och på frivillig basis. Skolinspektionen vill i detta sammanhang påpeka att det i skollagen visserligen inte finns något förbud mot att fristående skolor tar emot frivilliga bidrag från föräldrarna men att skolan i sådana fall måste säkerställa att bidragen upplevs som frivilliga av samtliga föräldrar. Skolinspektionen kan inte ta ställning i sak men vill understryka vikten av att skolan vidtar åtgärder för att säkerställa att utbildningen vid skolan både är och upplevs vara avgiftsfri för eleverna med möjligt undantag för enstaka inslag med obetydlig kostnad för eleverna och deras föräldrar.

Vid intervjun med representanter för huvudmannen framkommer att skolan inte genomför undervisning i motsvarande fristående förskoleklass. Skolan har tillstånd för detta men enligt intervjuade avser inte skolan att genomföra denna verksamhet.

Nedan redovisas dels områden där det finns sådana brister i verksamheten att dessa snarast måste åtgärdas, dels områden som behöver förbättras i ett fortsatt kvalitetsarbete.

Skolinspektionen har i tillsynen av Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola identifierat följande brister som ska åtgärdas

- Skolan har inte en plan mot kränkande behandling som motsvarar lagens krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag 2 § Förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling).
- Studiehandledning på modersmålet ges inte till eleverna som har behov av detta (9 kap. 2 § 1985 års skollag).

2011-06-27

3 (3)

Dnr 2011:2237

Skolinspektionen har i tillsynen av Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola identifierat följande förbättringsområden som bör åtgärdas

- Skolan ger inte eleven och elevens vårdnadshavare i tillräcklig grad fortlöpande information om elevens kunskapsutveckling (1 a kap. 8 § förordningen om fristående skolor).
- Rektorn tar inte ansvar för att skolans resultat i tillräcklig grad utvärderas och använder inte detta underlag i tillräcklig grad för att nå de nationella målen (9 kap. 2 § 1985 års skollag).
- Skolan klargör inte i tillräcklig utsträckning mål och krav för föräldrar och elever (9 kap. 2 § 1985 års skollag).
- Skolan arbetar inte tillräckligt aktivt för att öka elevernas möjlighet till inflytande över utbildningens utformning utifrån stigande ålder och mognad (9 kap. 2 § 1985 skollag).
- Alla lärare tar inte i lika stor omfattning ansvar för att de regler som är fastställda på skolans följs (9 kap. 2 § 1985 års skollag).

Bedömningarna redovisas i bilagorna 1-2

Huvudman och rektor har ansvar för att skolans brister åtgärdas. Redovisning ska lämnas till Skolinspektionen senast den 21 september 2011.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredaren Annika Mullaart Ed.

På Skolinspektionens vägnar

Viveca Serder
Enhetschef

Per Joel Jarlunger
Undervisningsråd/Föredragande

Kopia till

Simrishamns kommun

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen och beskrivning av skolan

Bilaga 2 Tillsynsprotokoll och bedömningar för Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför tillsyn i Simrishamns kommun under våren 2011. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolor i kommunen. Skolinspektionen besökte Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola den 19 maj 2011.

Huvudmannen för Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar av skolan redovisas. Skolinspektionen kommer att följa upp vilka åtgärder som vidtagits i anledning av påtalade brister. Tidpunkt för detta anges i beslutet.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. Det innebär att 1985 års skollag är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning fram tills dess.

Tillsynen inriktas mot fyra huvudområden: **måluppfyllelse och resultat, pedagogisk ledning och utveckling av skolan, skolans lärandemiljö** samt **enskild elevs rätt**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet. Information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs på de enskilda skolorna har rektor och huvudman ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits på skolorna, i övriga verksamheter och i kommunen inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Beslutet är fattat utifrån de bestämmelser som gällde vid beslutstillfället. Uppföljningen av detta beslut kommer dock att ske efter de skolförfattningar som börjar gälla den 1 juli 2011. Vid bedömningen av vidtagna åtgärder kommer därför hänsyn tas till hur författningarna eventuellt har ändrats.

Tillsynen av fristående grundskolor ska ytterst klargöra om huvudmannens verksamhet uppfyller kraven för att även fortsättningsvis vara godkänd som fristående grundskola och därmed ha rätt till bidrag från elevernas hemkommuner.

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola, dels den information som samlats in under besöket. I skolan intervjuades rektorn, ett urval av lärare, elever samt skolläkaren och företrädare för huvudmannen. Även annan information om skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Huvudmannen har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Skolinspektionen har i samband med tillsynen haft kontakt med Simrishamns kommun angående kommunens rätt till insyn i skolans verksamhet. Simrishamns kommun har inte utnyttjat denna rätt

Beskrivning av skolan

Tabell 1.: Antal elever på Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola

Sophiaskolan	Antal elever
Fristående grundskola åk 1–9	132

Källa: Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola 2011-05-19

Skolverket godkände Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola, i Simrishamns kommun som en fristående grundskola för årskurserna 1–6 genom beslut (dnr 92:841) den 28 september 1992. Därefter har Skolverket genom beslut den 5 april 1993 (dnr 92:1897) godkänt utökning av verksamheten för årskurserna 7–9. Enligt godkännandet har skolan rätt till bidrag från elevernas hemkommuner.

Sophiaskolan har sin grund i Waldorfpedagogiken som bygger på antroposofin och antroposofen Rudolf Steiners skrifter. Pedagogiken tar sin utgångspunkt i en helhets-syn på människan, naturen och livet och estetiska ämnen har en framträdande plats i Waldorfskolan.

Huvudman för skolan är den ideella stiftelsen Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola med organisationsnummer 838800-5517.

Verksamheten vid Sophiaskolan startade läsåret 1992-1993 och omfattar årskurserna 1–9.

Skolan är belägen i en naturskön omgivning cirka en mil utanför Simrishamn i samhället Rörum. Undervisningen bedrivs i lokaler tidigare ägda av landstinget och där en folkhögskola varit belägen.

Tillsynsprotokoll för Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola

Rutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskaper

Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Fokus på skolans uppdrag

Lärarnas bedömning och utvärdering

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

Skolans lärandemiljö

Fokus på lärande

Tillit till elevens förmåga

Trygghet och studiero

Enskild elevs rätt

Bedömning (och betyg)

Undervisningstid och val

Särskilt stöd

Avgifter

Rektors beslutsfattande

Huvudmannaskap och tillstånd

Stabilitet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Bedömningsområde: Lärarnas bedömning och utvärdering

Bedömning:

Skolan ger inte eleven och elevens vårdnadshavare i tillräcklig grad fortlöpande information om elevens kunskapsutveckling.

Författningsstöd:

1 a kap. 8 § förordningen om fristående skolor, 7 kap. 2 § grundskoleförordningen

Motivering:

Vid intervjuer med elever framkommer att de får information av lärare hur de utvecklas utifrån målen för undervisningen. Dock skiljer det sig åt mellan lärarna hur och i vilket utsträckning detta sker. Vissa lärare ger eleverna kontinuerlig information medan andra lärare ger information först efter det att eleverna själv bett om att få denna. De omdömen skolan har skickat till Skolinspektionen är av varierande kvalitet. Vissa omdömen beskriver elevernas utvecklingsområden i form av förändringar i beteende som inte är kopplade till kunskapsmålen. Dessa omdömen har inte med elevens utveckling utifrån kursplanerna att göra utan är mer ett underlag för skolan att sätta in åtgärder för att eleverna ska beredas möjlighet att nå målen.

Bedömningsområde: Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

Bedömning:

Rektorn tar inte ansvar för att skolans resultat i tillräcklig grad utvärderas regelbundet och använder inte detta underlag i tillräcklig grad för att nå målen för undervisningen.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § 1985 års skollag, Lpo 94, 1 Den enskilda skolans utveckling, Lpo 94, 2.8 Rektors ansvar

Motivering:

Vid intervjuer med lärare och rektor framkommer att det saknas en skolövergripande utvärdering av elevernas måluppfyllelse. De resultat som redovisas i kvalitetsredovisningen används inte i gemensamma diskussioner för att nå en högre måluppfyllelse. Inom skolan förekommer diskussioner men dessa koncentreras till enskilda lärare och dessa sker inte på ett skolövergripande och systematiskt sätt. Enskilda elevers måluppfyllelse diskuteras bland annat i elevvårdsteamet men detta sker utifrån enskilda elever och inte på ett skolövergripande plan. Rektor och lärarna har svårt att svara på vad skolan är riktigt bra på respektive vad skolan mest behöver utveckla i sitt fortsatta kva-

litetsarbete. I skolans kvalitetsredovisning står att kvalitetsarbetet ska bli mer strukturerat under höstterminen 2011.

Huvudområde: Skolans lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på lärande

Bedömning:

Skolan klargör inte i tillräcklig utsträckning mål och krav för eleverna.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § 1985 års skollag, Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter.

Motivering:

Vid intervjuer med skolans elever framgår att det i hög grad varierar i vilken utsträckning de känner till målen för undervisningen. Enligt eleverna klargörs målen i olika grad beroende på vilket ämne och vilken lärare de har. Några lärare för, enligt eleverna, diskussioner utifrån målen och förtydligar dessa. Andra lärare går enbart igenom målen i början på terminen och därefter diskuteras inte målen vidare. Intervjun med lärare visar på att vissa lärare är skeptiska till att eleverna verkligen har nytta av att veta målen, enligt dessa lärare vill eleverna istället veta vad de ska göra. Skolinspektionen vill i detta sammanhang påpeka att, utifrån elevernas förmåga, högt ställda och tydligt förmedlade mål och krav är en framgångsfaktor för höga resultat.

Bedömning:

Skolan arbetar inte tillräckligt aktivt för att öka elevernas möjlighet till inflytande över utbildningens utformning utifrån stigande ålder och mognad.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § 1985 års skollag, 4 kap. 2 § 1985 års skollag, Lpo 94, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Motivering:

Under intervjuer med rektor, lärare och elever framkommer att det i hög grad varierar i vilken utsträckning eleverna får vara med och påverka innehållet och formerna för undervisningen. Graden av inflytande avgörs av den enskilde läraren och det finns ingen skolövergripande syn på hur elevinflytandet ska utvecklas med elevernas stigande ålder och mognad. Eleverna uppger att de vid några tillfällen har fått vara med om att bestämma innehållet i undervisningen. De kände att detta var roligt och att de då kände sig mer stimulerade att lösa ställda uppgifter. Skolan behöver utveckla detta

område för att bland annat ytterligare stimulera eleverna att nå en högre måluppfyllelse.

Bedömningsområde: Trygghet och studiero

Bedömning:

Alla lärare tar inte i lika stor omfattning ansvar för att de regler som är fastställda på skolans följs.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § 1985 års skollag, Lpo 94, 2.1 Normer och värden, Riktlinjer

Motivering:

Vid intervjuer med elever framkommer att alla lärare inte har samma uppfattning om hur reglerna ska följas. Vissa lärare har inte samma ambition som andra att se till att gällande ordningsregler efterföljs. Detta bekräftas i intervjuerna med lärare och rektor.

Bedömning:

Skolan inte har en plan mot kränkande behandling som motsvarar lagens krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § 1985 års skollag, 2 § Förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling.

Motivering:

Skolans gällande plan mot kränkande behandling, som ingår i skolans likabehandlingsplan, är tydlig och det kan lätt utläsas vad skolan ska göra. Vid intervjuer med eleverna framkommer att de har fått vara med om att kartlägga var eventuella riskområden och situationer kan finnas på skolan. Dessa risker och till dessa kopplade konkreta åtgärder är svårare att utläsa i likabehandlingsplanen. Elevintervjuerna visar på att eleverna har en ringa kännedom om vad som står i likabehandlingsplanen och att de inte har varit delaktiga i framtagandet av likabehandlingsplanen. Rektorn och lärarna bekräftar att eleverna inte deltagit i framtagandet av likabehandlingsplanen.

Huvudområde: Enskild elevs rätt

Bedömningsområde: Särskilt stöd

Bedömning:

Studiehandledning på modersmålet ges inte till eleverna som har behov av detta.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § 1985 års skollag, 5 kap. 2 § grundskoleförordningen

Motivering:

Intervjuer med rektor och lärare ger vid hand att det finns elever på skolan som har ett annat modersmål än svenska. Någon utredning om behov finns av studiehandledning på modersmålet har inte genomförts och det ges inget stöd i form av studiehandledning på modersmålet vid inspektionstillfället.